

Rannsóknarstofa Háskóla Íslands og
Landspítala-háskólasjúkrahúss í öldrunarfræðum.

Ársskýrsla 2004

Innihald:

- I. Nafn og stjórn.**
- II. Húsnæði RHLÖ Ægisdötu 26.**
- III. Fundir og verkefni ársins.**
- IV. Fjárhagur.**
- V. Styrktar- og vísindasjóður og fræðslunefnd.**
- VI. Ritskrá og erlent samstarf**
- VII. Fræðsla**

Ársskýrsla Rannsóknastofu HÍ og LSH í öldrunarfræðum - RHLÖ 2004.

I.

Nafn og stjórn:

Rannsóknarstofa Háskóla Íslands og Landspítala – háskólasjúkrahúss í öldrunarfræðum - RHLÖ.

Stjórn RHLÖ er skipuð þannig:

Pálmi V. Jónsson formaður – fulltrúi læknadeildar HÍ, forstöðumaður í öldrunarlæknisfræði.

Jón Eyjólfur Jónsson ritari – fulltrúi Landspítala háskólasjúkrahúss.

Ingibjörg Hjaltadóttir – fulltrúi Landspítala háskólasjúkrahúss.

Rúnar Vilhjálmsson – varamaður fyrir Margréti Gústafsdóttur

Sigurveig H. Sigurðardóttir – fulltrúi öldrunarfræðafélagsins, lektor í félagsráðgjöf aldraðra við Háskóla Íslands

II.

Ægisdaga 26.

Húsnæði RHLÖ að Ægisdaga 26 hefur 4 skrifstofur til afnota og eru þær fullnýttar. Þar er: Beinvernd

R80+

Rannsóknarverkefni á vegum Sólrúnar Einarsdóttur hjúkrunarfræðings og Ingibjargar Björgvinsdóttur hjúkrunarfræðings.

Rannsóknarverkefni á vegum Hönnu Láru Steinsson félagsráðgjafa.

Læknanemar koma og vinna verkefni í styttri eða lengri tíma.

Þá hefur starfsmaður RHLÖ aðsetur á Ægisdagunni.

III.

Fundir og verkefni ársins.

Haldnir voru 7 stjórnarfundir þar sem meðal annars var ákveðið að:

- ❖ Kaupa skilti utan á húsið Ægisdaga 26 þar sem kemur fram logo Háskóla Íslands og Landspítala háskólasjúkrahúss.
- ❖ Veita aðstoð við samnorrænan rannsóknarskóla í öldrunarfræðum sem var á Flúðum dagana 20-23 október 2004.
- ❖ Ákveðið að hafa bás og kynningu á RHLÖ á opnu húsi sem var á Landakoti 3. júní.
- ❖ Sitjandi stjórn var skipuð til næstu fjögurra ára. Undanþegin var Margrét Gústafsdóttir sem er í rannsóknarleyfi frá nóvember. Rúnar Vilhjálmsson tók hennar sæti sem varamaður.
- ❖ Ákveðið að sala minningarkorta verði í höndum starfsmanns RHLÖ.
- ❖ Þá var byrjað að endurskoða stofnskrá RHLÖ og er sú vinna ennþá í gangi.

IV.

Fjárhagur.

Sjá Ársreikning 2004.

V.

Fræðslunefnd.

Fræðslunefnd er svo skipuð:

- ❖ Jón Snædal læknir formaður
- ❖ Hanna Lára Steinsson félagsráðgjafi
- ❖ Margrét Gústafsdóttir, dósent við Hjúkrunarfræðideild HÍ.
- ❖ Guðrún Dóra Guðmannsdóttir hjúkrunarfræðingur
- ❖ Jóhanna Óskarsdóttir sjúkraþjálfari
- ❖ Berglind Magnúsdóttir sálfræðingur

VI.

Ritskrá og erlent samstarf á árinu 2004

1. Öldrunarlæknisfræði: forstöðumaður Pálmi V. Jónsson, dósent
2. Öldrunarhjúkrun: forstöðumaður Margrét Gústafsdóttir, dósent
3. Styrkir sem fræðasviðið fékk á árinu: Vísindasjóður LSH: Rannsóknasjóður námsmanna HÍ:
4. Nemendaverkefni: Meistaraneimar Væg vitræn skerðing. Aðalheiður Ósk Sigfúsdóttir, HÍ Áhrif skynþjálfunar á jafnvægi hjá öldruðum. Bergþóra Baldursdóttir, HÍ Upplýsingatækni á heilbrigðissviði. Hanna Ásgeirsdóttir, Háskóli Íslands.
5. Samstarfsaðilar í rannsóknum: Hjartavernd Íslensk erfðagreining InterRAI Næringarstofa LSH, Háskóli Íslands

6. Ritverk – bókakaflar:

7. Ritverk – vísindagreinar í ritrýndum erlendum tímaritum:

Hansdóttir, H, Franzson L, Prestwood K, Sigurdsson G. The effect of raloxifen on markers of bone turnover in older women living in long-term care facilities. *J AM Geriatr Soc* 2004;52(5):779-83.

Thorsdóttir I, Jonsson PV, Asgeirsdóttir AE, Hjaltadóttir I, Bjornsson S and Ramel A. Fast and simple screening for nutritional status in hospitalized elderly people. *J Hum Nutr Diet* 2004;17, 1-8.

Carpender GI, Gambassi G, Topinkova E, Schroll M, Finne-Soverei UH, Henrard J-C, Grams-Hoplova V, PV Jonsson, Frijters D, Sørbye LW, Ljunggren G, Onder G, Pedone C, Berabei R. Community Care in Europe: The Aged in Home Care project (AdHOC). *Aging Clin. Exp. Res.* 2004;16:259-269.

8. Ritverk – vísindagreinar í ritrýndum innlendum tímaritum:

Oddur Ingimarsson, Thor Asperlund, Pálmi V Jonsson. Vistunarmat aldraðra á árunum 1992-2001, tengsl við lifun og vistun. *Læknablaðið* 2004;90:123-31.

Oddur Ingimarsson, Thor Asperlund, Pálmi V Jonsson. Birtingarmynd í Vistunarmati aldraða fyrir hjúkrunarrými 1992-2001. *Læknablaðið* 2004;90:767-73.

Sigurveig H. Sigurðardóttir. (2004). *Notendaval og sjálfsákvörðunarréttur aldraðra*. Rannsóknir í Félagsvísindum V., Félagsvísindadeild. Erindi flutt á ráðstefnu í október 2004 (2004). Reykjavík: Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands, Háskólaútgáfan, bls. 335-342.

9. Önnur ritverk:

Ársæll Jónsson. Dánarmein á hjúkrunarheimili. *Öldrun* 2004;22/2:20-23
<http://www.öldrun.net>

Jón Snædal. Alzheimers – sjúkdómur. *Öldrun* 2004;22/2
<http://www.öldrun.net>

10. Veggspjöld og útdrættir, erlendis:

Hanna Lára Steinsson og Jón Snædal. Early onset demetion in Iceland, a qualitative study. Spjald á 17. norrænu öldrunarfræðaráðstefnunni í Stokkhólmi 23.-26. maí 2004.

Gustafsdóttir, M. *The challenge of sustaining the wellbeing of a patient in a nursing home when there is "no life at all"*. (2004). Fyrir 17:e Nordiska Kongressen i Gerontologi, 23-26 maí í Stockholm.

11. Fyrirlestrar erlendis:

The conecept of Successful Aging and the AGES REYKJAVIK STUDY
Palmi V Jonsson, Gudmundur Thorgeirsson 1, Gunnar Sigurdsson 1, Gudny Eiriksdottir 1, Olafur Kjartansson 1 Tamara Harris 2, Lenore Launer 2, Vilmundur Gudnason 1, on behalf of the AGES Executive Committee.
Invited key note speaker at the 3rd Nordic Epidemiological Conference, Kuopio, June, 18th 2004.

Helga Björg Svansdóttir og Jón Snædal. Musictherapy in Alzheimer´s disease.
Erindi á 17. norrænu öldrunarfærða ráðstefnunni í Stokkhólmi 23.-26. maí 2004.

Jón Snædal. Ethical consideration on health databases. Fjarfundaerindi á MedIT ráðstefnu í Cluj-Najif í Rúmeníu 29. október 2004.

Utilization of prevention by home care clients. Garms-Homolová, Carpenter, I.; Topinková. E.; Henrard, J.-C.; Finne-Soveri, H.; Frijters, D.; Jonsson, P., Ljunggren, G.; Schroll, M.; Sorbye, L.; Bernabei, R. EUGMS Vienna Congress, September 2004.

Identification of Do-morbidity and Functional Limitaion in the Elderly in Acute Care by MDS-AC Compared with the Medical Record. Jonsson PV, Jensdóttir AB, Ljunggren G, Grue EV, Schroll M, Bucht G, Noro A, Björnsson J, Finne-Soveri UH, Jonsén E E the Nord-RAI AC Study Group. 17th Nordic conference of Gerontoly, Stocholm May 23.-26. 2004.

Documentation of a Healthy State of the Elderly in Acute Care Care by MDS-AC Compared with the Medical Record. Jonsson PV, Jensdóttir AB, Ljunggren G, Grue EV, Schroll M, Bucht G, Noro A, Björnsson J, Finne-Soveri UH, Jonsén E E the Nord-RAI AC Study Group. 17th Nordic conference of Gerontoly, Stocholm May 23.-26. 2004.

Variability in documentation regarding the elderly in Acute Care detected by MDS-AC Instrument. Jonsson PV, Jensdóttir AB, Ljunggren G, Grue EV, Schroll M, Bucht G, Noro A, Björnsson J, Finne-Soveri UH, Jonsén E the Nord-RAI AC Study Group. 17th Nordic conference of Gerontology, Stockholm May 23.-26. 2004.

Assessment of patients in palliative care services using the minimum data set for Palliative care – (MDS-PC) – instrument. Valgerður Sigurðardóttir, Ingibjörg Hjaltadóttir, Guðrún Dóra Guðmannsdóttir, Pálmi V. Jónsson. Nordic Palliative Care Conference, Aarhus, May, 2004.

Integration of home care services in 11 European Countries (the Ad-Hoc program). Henrard JC, Topinkova E, Schroll M, Finne-Soveri H, Garms-Homolova V. Jonsson P. Frijters D, Procure ráðstefna, Ítalíu, október 2004.

Thorsdóttir I, Jonsson PV, Asgeirsdóttir AE, Hjaltadóttir I, Björnsson S, Ramel A. Fast and simple screening for nutritional status in hospitalized elderly people. 8. Nordiske Diætistdage. Park Inn Copenhagen Airport 23-25 september 2004.

Valgerður Sigurðardóttir MD PhD, Ingibjörg Hjaltadóttir RN MSc, Guðrún Dóra Guðmannsdóttir RN MSc og Pálmi V. Jónsson MD FACP. Assessment of patients in palliative care services using the minimum data set for palliative care (MDS-PC) instrument. Nordic Palliative Care Conference, Árósum Danmörku, maí 2004.

Sigurveig H. Sigurðardóttir, Steinunn Hrafnadóttir. *Frivilliga organisationer som aktörer inom äldreomsorgen: historik och utvecklingstendenser*. Erindi flutt á 17. Norrænu öldrunarfræðaráðstefnunni, sem haldin var 23-26. maí 2004 í Stokkhólmi. Ráðstefnan er haldin af Sambandi norrænu öldrunarfræðafélaganna. Erindið var flutt 25. maí 2004. Erindi flutt af Sigurveigu H. Sigurðardóttur, félagsráðgjafi.

Sigurveig H. Sigurðardóttir. *Socionomernas roll inom i äldreomsorgen i de nordiska länderna*. Erindi flutt á 17. Norrænu öldrunarfræðaráðstefnunni, sem haldin var 23-26. maí 2004 í Stokkhólmi. Ráðstefnan er haldin af Sambandi norrænu öldrunarfræðafélaganna. Erindið var flutt 25. maí 2004. Höfundur og flytjandi erindis Sigurveig H. Sigurðardóttir, félagsráðgjafi.

Margrét Gústafsdóttir. *The challenge of sustaining the wellbeing of a patient in nursing home when there is "no life at all"*. (2004). Erindi flutt á Norrænu öldrunarfræðaráðstefnunni (17. Nordiska Kongressen i Gerontologi) í Stokkhólmi maí 2004.

12. Veggspjöld/úrdrættir hérlendis:

Afturvirk rannsókn á heilsufarsbreytinum heimilismanna á Droplaugarstöðum Árin 1983-2002. Ársæll Jónsson, Karin Bernhardsdóttir, Pálmi V. Jónsson. XVI. Þing Félags Íslenskra Lyflækna, 4.-6. júní 2004. *Læknablaðið* Fylgirit 49/2004:E53.

Samanburður á skráningu færniskerðingar og samvirkra veikinda hjá 75 ára Sjúklingum og eldri á bráðalyflækniseildum með MDS-AC og hefðbundinni Sjúkraskrá. Íslenskar niðurstöður samnorrænnar rannsóknar. Ólafur Samúelsson, Sigrún Bjartmarz, Anna Birna Jensdóttir, Pálmi V Jónsson. XVI. Þing Félags Íslenskra Lyflækna, 4.-6. júní 2004. *Læknablaðið* Fylgirit 49/2004:E54.

Hefðbundin skráning lækna og hjúkrunarfræðinga á bráðadeild, á einkennum Tengdum vitrænni getu, borin saman við MDS AC matstækið. Ólafur Samuelsson, Sigrún Bjartmarz, Anna Birna Jensdóttir, Pálmi V Jónsson. XVI. Þing Félags Íslenskra Lyflækna, 4.-6. júní 2004. *Læknablaðið* Fylgirit 49/2004:E54.

Sjúkdómar, heilsufarsáföll og dánarmein vistmanna á hjúkrunarheimil fyrir Aldraða. Ársæll Jónsson, Ingibjörg Bernhöft, Karin Bernhardsdóttir, Pálmi V Jónsson. Útdráttur; Rannsóknir í tannlækningum. Vetrarfundur Tannlækna- stofnunar 2004. Tannlæknadeild Háskóla Íslands, 11. desember 2004.

Algengi lyfjanotkunar aldraðra í Hóprannsókn Hjartaverndar. Aðalsteinn Guðmundsson, Björn Einarsson, Pálmi V Jónsson, Vilmundur Guðnason. XVI. Þing Félags Íslenskra Lyflækna, 4.-6. júní 2004. *Læknablaðið* Fylgirit 49/2004:V05

Örblæðingar í heila í Öldrunarrannsókn Hjartaverndar. Sigurlaug Sveinbjörnsdóttir, Ólafur Kjartansson, Mark van Buchen, Sigurður Sigurðsson, Guðný Eiríksdóttir, Thor Aspelund, Pálmi V Jónsson, Vilmundur Guðnason, Lenore Launer. Tólfta ráðstefnan um rannsóknir í líf- og heilbrigðisvísindum í Háskóla Íslands, 4.-5. janúar, 2005. *Læknablaðið*, fylgirit 50/2004:

Heildrænt mat sjúklinga í líknarmeðferð. Valgerður Sigurðardóttir, Ingibjörg Hjaltadóttir, Guðrún Dóra Guðmannsdóttir, Pálmi V Jónsson, Tólfta ráðstefnan um rannsóknir í líf- og heilbrigðisvísindum í Háskóla Íslands, 4.-5. janúar, 2005. *Læknablaðið*, fylgirit 50/2004:E67

13. Fyrirlestrar hérlendis:

Ingibjörg Hjaltadóttir, sviðstjóri. Heildrænt mat á líknarþjónustu. Málþing um rannsóknir í líknarmeðferð á Íslandi, Skógarhlíð Reykjavík, 28. apríl 2004.

Sigurveig H. Sigurðardóttir. *Notendaval og sjálfsákvörðunarréttur aldraða*. Rannsóknir í Félagsvísindum V., Félagsvísindadeild. Erindi flutt á ráðstefnu í október 2004. Höfundur og flytjandi erindis Sigurveig H. Sigurðardóttir, félagsráðgjafi.

14. Þátttaka í erlendum samstarfsverkefnum:

Sigurveig H. Sigurðardóttir: *Kundval i Norden*. Norrænt verkefni þar sem verið er að kanna útbreiðslu notendavals í þjónustu við aldraða og fatlaða á Norðurlöndum. Verkefnið er unnið að beiðni norrænu ráðherranefndarinnar. Stjórnandi verkefnisins: Per Gunnar Edebalk, prófessor í félagsráðgjöf við Háskólann í Lundi, Svíþjóð.

Sigurveig H. Sigurðardóttir: *Kunskapsöversikt Hälsa och välfärd*. Þátttaka í verkefni á vegum norrænu ráðherranefndarinnar þar sem kannað er hvaða rannsóknir hafa verið gerðar á högum og þjónustu við aldraða á Norðurlöndunum frá 1995- 2004. Stjórnandi verkefnis: Marta Szebehely, dósent í félagsráðgjöf við Háskólann í Stokkhólmi, Svíþjóð.

Sigurveig H. Sigurðardóttir: *Nordplus Gerontologi* vinnur að auknu samstarfi milli háskóla á Norðurlöndum á sviði öldrunarfræða. Aðild að Nordplus Gerontologi eiga nú sjö háskólar á Norðurlöndum og hafa þeir staðið fyrir kennara- og nemendaskiptum sem hafa það að markmiði að styrkja og efla samvinnu milli skólanna. Í nóvember 2004 kom Tiina-Mari Lyyra, doktorsnemi við Háskólann í Jyväskylä í Finnlandi og flutti fyrirlestra fyrir nemendur í félagsráðgjöf og meistaranema í öldrunarfræðum.

Verið er að undirbúa sameiginlegt meistaranám í öldrunarfræðum með þátttöku þriggja skóla á Norðurlöndum, Háskólans í Jyväskylä í Finnlandi, Háskólans í Jönköping í Svíþjóð og Háskóla Íslands. Verkefnisstjóri Nordplus-Gerontologi: Terttu Parkatti, dósent við Háskólann í Jyväskylä, Finnlandi. Sigurveig H. Sigurðardóttir, félagsráðgjafi er fulltrúi Háskóla Íslands og Rannsóknarstofu í öldrunarfræðum í verkefnisstjórn.

VII. Viðaukar:

Fræðslufundur RHLÖ og öldrunarviðs vorið 2004.

Fimmtudaga klukkan 15:00 til 16:00 í kennslustofu 6. hæð LSH Landakoti.

Sent með fjarfundabúnaði viðs vegar um landið í gegnum byggðabré

Dags	Fundarefni	Flytjandi	Mættir
15.01	Sameining heimaþjónustu og heimahjúkrunar í Reykjavík	Lára Björnsdóttir, félagsmálastjóri í Reykjavík	52
22.01	Nýjar leiðir í þjónustu við einstaklinga með heilabilun	Ingibjörg Pétursdóttir, iðjuþjálfari LSH Landakoti	68
29.01	Kynning á starfsemi lungnadeildar Landakoti	Borghildur Árnadóttir, deildarstjóri K-1 og Eyjólfur Haraldsson, læknir	Féll niður ??
05.02	Kynning á öldrunarrannsókn Hjartaverndar: Er lykill að heilbrigðri öldrun?	Hildur Ólafsdóttir, hjúkrunarfræðingur Hjartaverndar	17
12.02	Viðtöl um dauðann	Helga Hansdóttir, læknir	34
19.02	Hefur amma Dúna tilfinningar?	Auður Axelsdóttir, iðjuþjálfari og Ingibjörg Ásgeirsdóttir, Iðjuþjálfun-Geðheilsa, Heilsugæslunni í Reykjavík	32
26.02	Parkinson sjúkdómur	Sigurlaug Sveinbjörnsdóttir á Taugalækningadeild	52
04.03	Áhrif músikþerapíu á hegðunarröskun og þunglyndi Alzheimer sjúklinga: kynning á niðurstöðu rannsóknar	Helga Björg Svansdóttir, músikþerapisti	Flutt til 1.4
11.03	Meðferðarúræði við þvagleka aldraðra á hjúkrunarheimilum	Anný Lára Emilsdóttir	19
18.03	Samskynjun, litbrigði hljóðs og orða	María K. Jónsdóttir, taugasálfræðingur	19

25.03	Mat á færni við akstur	Lilja Ingvarsson, yfir- iðjuþjálfari á Reykjalundi og Sigrún Garðarsdóttir, yfir- iðjuþjálfari á Grensási	11
01.04	Áhrif músikþerapíu á hegðunarröskun og þunglyndi alzheimersjúklinga	Helga Björg Svansdóttir, músikþerapisti	21
15.04	Kvíði hjá öldruðum	Erla Grétarsdóttir, sálfræðingur	25
29.04	Sjúkraþjálfun aldraðra	Ella Kolbrún Kristinsdóttir, sjúkraþjálfari og dósent við H.Í.	29
06.05	Svimarannsóknir	Sigurður Stefánsson, háls- nef og eyrnalæknir	26
13.05	Deild fyrir heilabilaða sjúklinga á Austurlandi, tilraunaverkefni á sjúkrahúsinu á Seyðisfirði	Sigrún Ólafsdóttir, hjúkrunarforstjóri Sjúkrahúsi Seyðisfjarðar	15

Þessa fræðslufundi sækir einnig fólk sem er utanspítala. Þ.e. þeir sem koma að umönnun aldraðra í Reykjavík og nágrennabyggðum. Þá eru þessir fræðslufundir sendir með fjarfundabúnaði um allt land.

Vísindadagur RHLÖ í Salnum í Kópavogi Föstudaginn 29. október 2004

Dagskrá

Kl. 13:00 – 13:30

80+ Rannsókn sem skoðar heilbrigði tveggja

kynslóða áttæðra Reykjavíkinga.

Fyrirlesari: Jón Eyjólfur Jónsson öldrunarlæknir

Kl. 13:30 – 14:00

Heilabilun á miðjum aldri.

Fyrirlesari: Hanna Lára Steinsson félagsráðgjafi

Kl. 14:00 – 14:30

Kynning á öldrunarrannsókn Hjartaverndar:

Er lykill að heilbrigðri öldrun?

Fyrirlesari: Guðný Eiríksdóttir lífefnafræðingur.

Kl. 14:30 – 15:00 verða kaffiveitingar

Kl. 15:00 – 15:30

Erfðarannsókn á Alzheimerssjúkdómi.

Samvinnuverkefni íslenskrar erfðagreiningar og öldrunarviðs LSH.

Fyrirlesari: Þorlákur Jónsson lífefnafræðingur hjá Íslenskri erfðagreiningu.

Kl. 15:30 – 16:00

Vinnuálag og líðan kvenna í öldrunarþjónustu.

Fyrirlesari: Dr. Hólmfríður Gunnarsdóttir sérfræðingur á

rannsókn- og heilbrigðisdeild Vinnueftirlitsins.

Fundarstjóri verður Pálmi V. Jónsson læknir

formaður RHLÖ

Skráning er hafin hjá Sigurlaugu Waage (sigwaage@landspitali.is)

Verð: kr. 1.500 fyrir þá sem skrá sig fyrirfram, annars kr. 2.000.